

Torger Reve, Handelshøyskolen BI

Paul Chaffey, Abelia

Tor-Arne Solbakken, Landsorganisasjonen

Verdiskaping i næringslivet krever kompetanseutvikling

Det store spørsmålet i europeisk økonomi i 2012 blir hvordan en kan gjenreise vekstkraft og verdiskaping og få bukt med den store ungdomsarbeidsledigheten. Olje og gassinntektene og en sterk offshorenæring gjør at Norge heldigvis ikke er like hardt rammet som resten av Europa, men det grunnleggende problemet er det samme. Hvordan skal et høykostland som Norge hevde seg i en stadig tøffere global konkurranse? Det finnes bare en oppskrift: En sterkere satsing på kompetanse. Det betyr økt teknologi- og kompetanseinnhold og økt kunde verdi i alle produkter og tjenester.

I det store nasjonale forskningsprosjektet "Et kunnskapsbasert Norge" som legges frem på Handelshøyskolen BI i dag, er det nettopp kunnskap og kompetanse som grunnlag for næringsutvikling som analyseres. Hvordan kan Norge bli attraktiv som næringslivsnasjon når bedrifter og arbeidskraft er mobile, og markedsdrivkreftene ligger i Asia og nye fremvoksende økonomier? EU snakker om styrke kunnskapstriangelen: Utdanning, forskning og innovasjon. Vi trenger en politikk for å møte den globale læringsøkonomien.

Vi trenger nye virkemidler som fremmer bedriftenes investeringer i sine medarbeidere. Selvsagt er det viktig å oppgradere kvaliteten i utdanningssystemet, sørge for at flere fullfører videregående skole og at utdanningssystemet i større grad tilpasses arbeidslivets behov. Det er også nødvendig å styrke universitetene og høyskolene og satse forskningsmessig på de områdene hvor næringslivet er sterkest. Det er i de sterke næringsklyngene og i skjæringspunktet mellom internasjonale næringsklynger at innovasjonen er høyest, særlig der hvor bedrifter brynes mot krevende internasjonale kunder og de fremste forskningsmiljøene. Men også dette gir liten effekt hvis ikke også kompetansen i bedriftene stadig oppgraderes og styrkes.

Kompetanseutvikling i bedriftene er selve kjernen i vår fremtidige verdiskaping. Det er i bedriftene forutsetningene for læring er best. Det er i bedriftene veien fra kunnskap til verdiskaping er kortest. Mye av den kunnskap som utvikles i universitetssystemet er bortkastet hvis ikke bedriftene har et tilsvarende kompetansemessig mottakerapparat. Vi snakker ikke bare om teknologi og forskningsbasert kunnskap som Forskningsrådet er mest opptatt av. Den erfaringsbaserte kompetansen i arbeidslivet er minst like viktig, kompetanse hos fagarbeidere, ingeniører, selgere og arbeidsledere. Systemintegrasjon og evne til å arbeide på tvers av fag og disipliner er en av nøklene. Her har Norge en god samarbeidstradisjon å bygge videre på. Likeledes trengs det forretningskompetanse som vet hvordan en skal omsette kompetanse til produkter og tjenester som kundene er villig til å betale for.

Det er i bedriftene at kompetanse omsettes til verdiskaping, eksportinntekter, skatteinntekter og velferd. Derfor trengs det nye virkemidler for å stimulere bedriftene til å øke sine investeringer i kompetanseutvikling på alle nivåer i bedriftene. Vi ønsker nye næringspolitiske virkemidler for å stimulere til økt kompetanseutvikling i næringslivet, på samme måte som vi har virkemidler for å stimulere til FoU og innovasjon. Et mulig forslag som bør drøftes, er å innføre en ordning med KompetanseFunn etter mønster av SkatteFunn. Det vil være en ordning som treffer alle bedrifter. Særlig er det viktig å utvikle virkemidler som får bedrifter til å samarbeide om kompetanseutvikling, og at utdanningsinstitusjonene trekkes aktivt inn i kunnskapsprosessene i bedriftene. Skolen må ut i bedriftene, og bedriftene må inn i skolene. Men kompetanseutviklingen må på skje på arbeidslivets premisser.

Mange bedrifter satser allerede systematisk på bedriftsintern opplæring og andre former for kompetanseutvikling. Flere av de store bedriftene har til og med egne bedriftsuniversiteter. For små bedrifter er det imidlertid vanskelig å avsette tid og ressurser til systematisk kompetanseutvikling, og det er disse bedriftene som utgjør ryggraden i næringslivet.

Ser vi på tallene for kompetanseutvikling i norsk næringsliv, er kompetanseinvesteringene i mange næringer skremmende lave. Bedriftene underinvesterer i kompetanseutvikling fordi det skjer en kompetanselekkasje til andre bedrifter ved at ansatte bytter jobb. Fra et næringsperspektiv er det nettopp kompetanseflyt mellom bedrifter som skaper erfaringsoverføring, læring og innovasjon. Det er i dette perspektivet at vi trenger en nye kompetansepoltiske virkemidler rettet mot bedriftene. Økt kompetanseutvikling i bedriftene er noe av det viktigste vi kan gjøre for å styrke kunnskapsallmenningen. Økt kompetanseutvikling i bedriftene vil gi både vekstkraft og omstillingskraft. Vi har ikke råd til å la være.